СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 250. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 27. жовтня, 1922.

VOL. XXX. No. 250. Jersey City, N. J., Friday, October 27, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА МОЖЛИВО ЯК НАЙСИЛЬНІЙШОЮ І НАЙСПРАВНІЙШОЮ ВОЄННОЮ ФЛЬОТОЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 25. жовтня. — Президент Гардинґ вислав лист до міністра воєнної фльоти, Денбі, в якому каже, що Злучені Держави мусять додержати умову розоружної конференції у Вашинґтоні про обмеження морських зоружень, але всетаки мусять використати до найвисшої степени змогу розвитку своєї воєнної фльоти й удержати її в як найбільшій силі і справности.

Се, каже Гардинґ, е, на його думку, шлях до мира і безпеченства.

На сій підставі, кінчить президент, Америка вступить до других переговорів у справі обмеження зоружень.

ТРОХИ ГОРІВКИ ВІЛЬНО ПРИВОЗИТИ БРИТАНСЬКИМ КОРАБЛЯМ ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. жовтня. — Прогібіційні власти заявляють, що британські кораблі можуть привозити до Америки стільки алькоголю, що їм закон наказує, себто 1 гальон горівки на кожду сотку людий, і що потрібно чи призначено для лікарських цілий.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ КАНДИДАТ ПРОТИ ШИНКІВ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 25. жовтня. — Демократичний кандидат на говернора стейту Ню Йорк заявив, що він є за дозволом виробу і продажі вина і пива, але проти шинків.

БОЛЬШЕВИКИ І КАНАДА

ОТТАВА, Онт., Канада, 24. жовтня. — Небаром має приїхати до Канади совітська торговельна делеґація для проведення в життя угоди з Канадою, завязаною на весні с. р.

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ГРОМАДИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ

(Перший виказ від 1-го вересня до 20-го жовтня, 1922).

	Тепер НА ФОНД	Попередно НА ПОЗИЧКУ
1. Detroit (Hamtramck), Mich	$1371.25	$ 3425
2. Chicago, Ill.	1000.00	10525
3. Philadelphia, Pa.	786.35	6385
4. Chester, Pa.	276.11	1387
5. New York, N. Y.	256.50	9565
6. Baltimore, Curtis Bay, Md.	161.50	1250
7. Minneapolis, Minn.	160.00	1130
8. Frankford, Pa.	138.00	320
9. Wilmington, Del.	133.65	750
10. Syracuse, N. Y.	85.75	2085
11. Pittsfield, Mass.	78.50	420
12. McKees Rocks, Pa.	71.00	540
13. Northampton, Pa.	71.00	285
14. Manville, R. I.	64.00	867
15. Carnegie, Pa.	50.00	1505
16. Herkimer, N. Y.	50.00	130
17. N. S. Pittsburgh, Pa.	50.00	1000
18. Passaic, N. J.	40.50	1317
19. Ambridge, Pa.	38.40	450
20. Bridgeport, Pa.	37.00	340
21. Brooklyn, N. Y.	30.00	2155
22. Powers, W. Va.	30.00	
23. Jersey City, N. J.	29.00	4029
24. Olyphant, Pa.	25.00	450
25. S. S. Pittsburgh, Pa.	25.00	1270
26. Braddock, Pa.	24.00	195
27. Trenton, N. J.	24.00	480
28. New Alexandria, Pa.	22.00	
29. Elizabeth, N. J.	20.00	1785
30. Granville, N. Y.	20.00	115
31. Toronto, Ontario, Canada	20.00	5
32. Woonsocket, R. I.	18.00	2920
33. Woodhaven, N. Y.	12.00	305
34. Mahanoy Plane, Pa.	10.00	25
35. Marblehead, Ohio	10.00	25
36. Millville, N. J.	10.00	215
37. West Park, Ohio	10.00	100
38. Addison, Conn.	5.00	320
39. Bayonne, N. J.	5.00	1260
40. Benwood, W. Va.	5.00	80
41. Gridley, California	5.00	
42. Watervliet, N. Y.	5.00	165
43. Wilkes-Barre, Pa.	5.00	795
44. Gary, W. Va.	3.00	
45. Broughton, Pa.	2.00	
46. Durhamville, N. Y.	2.00	10
47. Old Westbury, N. Y.	2.00	
48. Westerly, R. I.	2.00	15
49. Allquippa, Pa.	1.00	15
50. Buffalo, N. Y.	1.00	1451
51. St. Louis, Mo.	1.00	510

Українські громади в Америції! Бороніть Рідний Край, памятайте на Фонд Негайної Допомоги. Складайте жертви громадно і сейчас, а шліть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Жертви належить слати на:

АДРЕСА

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ПРОФЕСОР ІСТОРІЇ ПРО ПОЧИТАННЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ПАТРІОТІВ.

Підчас урочистої промови з приводу свята в честь американського патріота Самуеля Адамса, відомий американський історик Алберт Мушнел Гард, професор історії на Гарвардськім університеті, говорив про цікаві питання почитання великих людий історії.

Говорив він, що Американців кормлено предками, так, що вони тепер починають вже відчувати пересит та обридженнє до неперебірчивого почитання героїв. Як каже проф. Гарт, Американці повели почитанне всіх Американців, що породилися перед 1800. роком до справдішнього обожання. Гарт протестує проти безкритичного хвалення своїх предків. Він звертає увагу, що американські предки не були такими сятими, за яких їх полярні історії представляють. Можна їм закинути не одну орутальність, якої одним з многих примірів, може послужити росправа перед судом в Бостоні проти жінки, яка другій схопила капелюх з голови, росправа яка закінчилася засудженнем пізваної на смерть. Свідчаться про се також процеси проти чарівниць в Месечузетс.

Навіть Вашінгтон ма свої недостачі. Він любив грати в льотерію і був велика горячка і кляв нераз, аж вуха вянули. Він був великий чоловік мимо своїх хиб, і коли любити його, то любити треба з усіми його хибами та недостачами, а не як неправдивого, штучного святця без хиб гріхів.

ВИПАДОК ПОЕТА Д'АНУНЦІЯ.

Недавно притрапився звісному італійському поетови д'Анунціеви нещасливий випадок. З незвісних доси причин він упав 13-го серпня з вікна своєї віллі в Гардоне, з висоти 4 метрів і заломив собі чашку. Лікарі не подавали вже надії на виздоровлення, і це було очевидне, бо хорий поет був цілий час непритомний і боровся зі смертию. З цілої Італії стали надходити поклонники великого поета і громадянина-войовника, щоби ще раз побачити його передсконом. Один старець ішов аж з Неаполю цілий тиждень пішки. А коли йому в Гадоне сказали, що не можна нікого впускати до умираючого, старець поцілував поріг віллі і сказав, що й він може тепер спокійно вмерти. Ціла Італія покрилася вже наперед жалобою — аж наглодня 26. серпня поет пробудився рано, відзискав всю память і встав здоровий з ліжка, на якім його попереднього дня приготовляли на смерть. Лікарі кажуть, що це хиба чудо, а д'Анунціо твердить, що це знову одна з тих тринайцяток, які його переслідують ціле життя. 13-го серпня встав і по 13 днях хороби виздоровів... Ми однак припускаємо, що його вилічила збірна і сильна воля і віра його земляків, як уважають його за першого між жиючими Італійцями

ПОВСТАНЧИЙ РУХ В ЗАКАВКАЗІ.

В Західній Грузії повстанська боротьба проти большевиків здобула дуже жорстокий характер. Ціла Грузія повстала. Повстанці нищать комісарів і комуністів. В Західній Грузії відбуваються мас розстріли населення окремих сел, які запідозрено в співчутті до большевиків. В Батумській области оперує ряд музульманських повстанських загонів. В Азейберджані оперує загін Гасан Алі. В закатальськору районі загін Лезгін розбив дощенту карну червоноармійську частину.

СТАНОВИЩЕ ТРАНСПОРТУ НА УКРАЇНІ.

„Економ. Жизнь" сучасне становище транспорту на совітській Україні характеризує так:

„Порожніх вагонів є досить: 3,500 вагонів відіслано виключно для продовольчої кампанії. Гірше стоїть справа з вуглєм. В дачу хвилю зелізниці України мають його лише на три дні. В звязку з цим стоїть 90 цілком придатних паротягів. Коли буде так далі, залізниці будуть примушені або скоротить рух, або припинить його зовсім. кризу викликано тим, що центральне управлення камяно-вугільною промисловістю систематично не дає належної по договору кількости вугля, відпускаючи щоденно замісць 80 вагонів для полудневих доріг — 50. Пояснюється це з одного боку скороченням здобичі в донецькому басейні, а з другого боку незаінтересованістю Центрального Управлення камяновугельної промисловоности в виконанню договору: залізниці платять за вугіль ціни низчі від істнуючих.

ХИМЕРИ ПРИРОДИ.

В Кракові зацвили другий раз каштани на вулицях міста. Цей факт викликав зацікавлення серед населення Кракова, а головно в кругах учених, що цікавляться явищами природи.

КИЇВСЬКІ НАСТРОЇ.

„Руль" друкує уривки з згадок про Київ київського адвоката А. Гольденвейзера в роках 1920—1921. Як найбільш характеристичну рису настроїв широких кол інтеліґенції автор зазначує непереможену віру в інтервенцію в те, що хтось прийде й скине большевиків. „Про те, чи істнує на Заході в теперішню хвилю така міцна армія, яка була би готова до військової експедиції, наші інтервенціоністи не думали. Їхня палка уява утворювала і армії, й командуючих, й коаліції. І громадська думка м. Києва цілі роки жила химерою інтрвенції". „Траґедія, яку доводиться переживати, відбилась не тільки на життю й фізичному здоровлю людей, вона положила свій відбиток й на їхню сіхіку. Не тільки в матеріяльному, але й в духовому розумінню стали ми жити упадочно й злиденню".

„Люде зійшли на скілька щаблів у низ в обсягу духової культури. Місто стало гнити в духовому розумінню так, як ранійш жило село; люди XX. віку почали думати й робити висновки так, як робили їх предки; інтеліґенти в деяких відношеннях знизились до рівня міщанства глухих закутин".

Київ став надзвичайно легковірним й жив виключно чутками. Деякі чутки здобували характер легенд. Кілька раз говорили в Києві про одержаний в Києві примірник румунської чи польської ґазети, в якій говорилось про наступ Поляків і Румун на Київ. Говорили десятки разів про те, що большевикам по тавлено ультіматум в такий то термін (звичайно в два тижні) звільнити Україну.

Спостереження А. Гольденвейзера з хоплюють російські й жидівські київські кола.

УКРАЇНСЬКА СОВІТСЬКА МІСІЯ У КЕМАЛЯ ПАШІ.

На турецький фронт виїхала українська військова місія на олі з Вардіні.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ВЗИВАЄ ЛІБЕРАЛІВ ДО ВІЙНИ ПРОТИ КОНСЕРВАТИСТІВ ВЧАСІ ВИБОРІВ

ЛОНДОН, 25. жовтня. — Бувший британський премієр Лойд Джордж виголосив нині промову перед коаліційними членами парляменту.

У своїй промові він виповів війну консерватистам (юніоністам), заявляючи, що національна едність є важнійша від партійної орґанізації.

Далі він сказав, що коли консервативи видвигнуть підчас виборів таких своїх кандидатів, що будуть накидатись на лібералів з коаліції, так тоді сі лібeрали приймуть і рознесуть по краю війну.

Відтак він ще критикував нове англійське правительство під проводом Бонара Ло.

Говорячи про Америку, заявив Лойд Джордж, що він є за тим, аби поробити всякі можливі уступки для Америки, щоб їй уможливити приступлення до Ліґи Народів. Тоді, на його думку, Америка приступить до Ліґи Народів.

КАЖУТЬ, ЩО ПРОЦЕС ФЕДАКА У ЛЬВОВІ ВЖЕ ЗАЧАВСЯ

ЛЬВІВ, 5. жовтня. — Тутешня преса доносить, що процес Федака зачнеться дня 24. жовтня, 1922, у львівському суді, під проводом радника Маєра, котрий сим разом має вже не захорувати.

ТЕРОР ПОЛЬСЬКИХ ОКУПАНТІВ НА ПОКУТЮ

Як відомо, недавно тому в Вербіжи нижнім, пов. Коломия, згоріло у дідича збіже, а за Вербіжем вбито одного з делеґатів-Гуцулів, що їхали до Пілсудского з чолобитнею і приносом Сх. Галичини в дарі, коли переїздив з Румунії до Коломиї. Шукаючи за виновниками перевели жандарми і поліційні агенти — в числі 25 — дня 28, 29 і 30 вересня в Вербіжи ревізії в 11 домах, а то у: Мусія Гаєвого, Гриця Гаєвого, Онуфрія Гаєвого, Костя Калинюка (син Костя ходить до ґімназії; тут тревала ревізія 4 години, на студіювання самої однотомової історії М. Грушевського пішла майже година), Олекси Шурбалюка (син Олекси ходить до ґімназії; тут знайдено пластові записки, головно індійські знаки так заінтригували агента, що ученика арештовано; перетримавши одну ніч в Коломиї в арешті випущено), Козми Ласійчука, Андрія Ласійчука, Василя Тафійчука (і сина Василя, укінченого теольоґа, котрий господарив дома), Василя Туліки, Павла Туліки, Петра Туліки і Андрія Лаврука. По ревізії — у одного мали найти револьвер і деревляний карабін (реквізит місцевого театру) — арештовано 6-ох: Мусія Гаєвого, Гриця Гаєвого, Онуфрія Гаєвого, Олексу Лаврука, Пилипа Туліку, Петра і Андрія Лаврука. Арештованих бито в громадській канцелярії по лици і буками, а по тій екзекуції випущено Пилипа Туліку, Петра і Андрія Лаврука (хорий від побоїв), а чотирох перших відведено до вязниці в Коломиї, де вони й досі зазнають всяких знущань. Хотять присилувати їх до зізнань в напрямі підпалу двора й убивства гуцульського делеґата.

Дня 20. вересня мав Вербіж нижний (пов. Коломия) незвичайне видовище. До села прийшов сильнійший відділ явної і тайної поліції. Розділившися на гуртки по чотири поліцаї і два тайні агенти, почали переводити ревізії у кількох господарів, шукаючи пильно за якимись паперами. У двох ґімназійних учеників, один з V. кляси, другий з VI. кл., найдено списи пластунів коломийської ґімназії. Списи забрано, а учеників арештовано.

Дня 30. вересня жандармерія перевела ревізію в с. Вербіжи, пов. Коломия у 8 селян і 2 учеників. Пошукувано за якимись відозвами і проклямаціями. Одного ученика арештовано. Жандарми били арештованих парубків, щоби вимусити від них зізнання.

З Вербіжа нижного, пов. Коломия, повідомляють:

В неділю вечером дня 24. вересня прийшов до нашого села узброєний відділ польського війска і розділившися на кілька частий, під проводом тайних аґентів розпочав облаву на людий. Жовніри обходили хати і дивилися, чи нема якого тайного „згромадзення", а коли надибали випадково по дорозі яких селян, то тяжко приходилося селянам перенести цю стрічу. Перестрашені селяне втікали в кукурудзи, а за ними сипали кулі. До пізної ночі лунали по селі вистріли, аж над раном забрався відділ із села. Така історія повторюється тут частійше. Селяне кажуть, що то „віватй" на „автономію", якою мається обдарувати „почціви людек русінські"!

З Перерова, пов. Коломия, пишуть:

Ще не загоїлися рани по недавнім безпідставним арештуванню і цілорічнім мученню невинних людий в тюрмах, а вже коломийське старосто обдаровує нещасне село новою благодаттю. На сесії війтів у вересні наказано начальникови громади, щоби приготовив кватири для війска, які дає в село тому, бо „селови за добре поводиться, воно бавиться, співає „Ще не вмирла Україна" і т. д. Цілою провиною села було те, що завдяки свідомійшим громадянам відновлено читальню „Просвіти", устроено фестин, відбулися дві аматорські вистави і пороблено старання з метою оснувати кооперативу. Пан староста хоче конче знищити і так знищених війною селян і мати в своїм повіті як найбільше голодних і жебраків. Це також важне „плюс" поправи селянських відносин.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КОМІРНИК.

Буває таке. Один чоловік тяжко працює і носить гроші до банку. Другий чоловік знова ті гроші з банку позичить, купить дім і винаймить першому. З ренту першого другий чоловік за якийсь час сплатить дім і стає його повним необдовженим власником. А перший чоловік має тільки капітал як мав, бо він процентом з нього весь час платив рент другому, а іноді може дещо ще і з капіталу перетягнув, аби не задовжитися в ренті у другого чоловіка.

Значить, перший чоловік з капіталом, зі своїм готовим грошем у своїх руках — був **КОМІРНИКОМ**; а другий чоловік, без жадного майна, без власного цента — був **ГОСПОДАРЕМ**.

Комірник був комірником за свої гроші. Господар був господарем над комірником за гроші комірника.

Ціла та історія була тому, що комірник не то чужих, але навіть своїх гроший не вмів вживати, а господар, хотяй не мав своїх, але вмів і чужі гроші вживати.

Така недоля комірника і така доля господаря.

Такі комірники і господарі є також і між **НАРОДАМИ**.

Є НАРОДИ-КОМІРНИКИ і НАРОДИ-ГОСПОДАРІ.

Колись український нарід був господарем. Мав свою власну хату і самий у ній був ґаздою. Добре йому тоді жилось.

Але прийшли потому сумні часи, коли він стратив ґаздівство і **ПЕРЕЙШОВ В КОМІРНЕ У ЧУЖОГО ГОСПОДАРЯ, АЛЕ У СВОЇЙ ВЛАСНІЙ ХАТІ.**

У своїй власній хаті став комірником.

Хто винен? Винні чужі наїзники, але дуже богато він винен самий, бо він терпів тих наїзників у себе дома яко господарів; самий спокійно годився на свому обістю статись його комірником і покірником.

НАВІТЬ СПОСІБ ДУМАННЯ У УКРАЇНЦІВ ВИРОДИВСЯ КОМІРНИЦЬКИЙ. Українці перестали думати яко господарі, а думали яко комірники. Комірництво у них сталось чимось натуральним, а власне ґаздівство чимось ненатуральним.

Але побороли на хвильку себе самих. **ПОБОРОЛИ ПСИХОЛЬОҐІЮ КОМІРНИКА** і стали будувати власне ґаздівство, власну державу.

Одначе не надовго. Знова впали. Впали з многих причин. Одною з них була теж психольоґія комірника, психольоґія раба, сей найбільший ворог поневоленого чоловіка, що бореться за вільність.

Та ми Українці не покинули боротьби за вільність, за власне ґаздівство, **ЗА ВЛАСНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.** Ми її продовжуємо і продовжувати-мемо, поки не осягнемо назначеної мети.

А осягнемо її тим скорше, чим скорше поборемо ворога, а особливо ворога домашнього, того, що сидить у нас дома, в українських душах: — **ПСИХОЛЬОҐІЮ КОМІРНИКА.**

Кілько Українців ще приймає спокійно становище комірника на своїй землі від Москаля, ляха, або Румуна?

А є і такі, що навіть пропаґують, ширять переконанне серед Українців, що їм не слід бути господарями а тільки комірниками.

Одначе Українцям слід не ширити таке переконанне у себе, але **УБИВАТИ** його.

Як нині тріскають бомби в Галичині, то се не тільки нищить чужоземця-господаря, але також рабську психольоґію комірника.

Се у власному огні й у крови віковий український комірник перероджується наново в господаря.

Се є кроваве воскресенне вільного українського господаря у своїй власній хаті.

Се є основа не тільки до народження української держави але й до тривкого істнування її.

Бо вільна українська держава мусить складатися з вільних українських горожан, а їх душа передівсім мусить бути вільна від психольоґії комірника.

ЗАЯВА Д-РА К. ТРИЛЬОВСЬКОГО.

Львівське „Діло" оголошує отсю заяву д-ра Трильовського:

Хвальна Редакціє!

Отсим прошу помістити в Вашому цінному часописі слідуючу мою заяву:

В ч. 180 „Рідного Краю" з дня 9. вересня с. р. поміщено замітку п. з. „Розкол в уряді З. У. Н. Р.", котра підносить, що коли др. Петрушевич стоїть енерґічно за бойкотом виборів до польського сойму, то „Кирило Трильовський стверджує, що український хлоп у Східній Галичині мусить мати своїх представників в польському соймі, які-б боронили його права".

Отсим заявляю, що я ані не є членом уряду Зах. Української Нар. Републики, ані ніколи щось подібного не „стверджував". Навпаки, я в справі участи у виборах є того самого погляду, що Вп. Пан Президент др. Е. Петрушевич.

Отсим рішучо протестую проти надуживання мого імени для таких махінацій.

Прошу приняти вислів правдивого мого поважання.

Др. Кирило Трильовський,
член Української Національної Ради.

Відень, 22. вересня, 1922.

Ми були подали вістку про „угодовість" д-ра Трильовського з львівської газети „Земля і Воля". Отсею його заявою ся вістка являється спростована.

ОДНА ПРОГРАМА І ОДНА ПАРТІЯ — „ХЛОПСЬКА"!

(Надіслана стаття).

Кажуть, що якийсь Москаль сподобав собі дуже височезні нюйорські „хмародрапи". Як тільки вернув у свою лісову глушу, зараз скликав своїх односільчан і пети говорив, поти переконував, аж спонукав громаду до свого пляну. Застукали топорі по лісі, затріщали повалені смереки та сосни. Пообчімхували та потесали пні, а відтак позвозили усьо на майдан посеред села. „Американець" виробив плян і негаючись взялися будувати деревяний „скайскрепер". Історія не каже, до котрого дійшли поверха, а тільки, що ціла будова завалилася. При заваленню погибло чимало людий, а між ними і „хитра штука" — Москаль з Америки.

Оця сказка нагадує большевицьку роботу у Росії. „Великий будівничий" Ленін обіцяв Москалям земний рай. Переконував, що соціялізм є тим великим пляном, що перетворить хліборобський край у щасливу сторону, де усі будуть могли користуватися усіми вигодами, які принесли ріжнородні винаходи в світі. Поміж иншим електрика мала стати лучником межи кождою мужицькою хатою а „великими умами" в Москві. Хома Ґріша міг лежати на постелі і слухати бесід „товариша" Троцького, Зіновєва чи й самого папи болшевизму Улянова-Леніна. А як навкучилося високопарне базіканнє, радіо могло післати цілу оперу прямо під соломяну стріху. Та ба! Соломяних стріх не мало бути. На місце давних хиж мав построїтися цілий ряд швайцарського та анґлійського типу домів.

На поли вже не бачиш марних шкапят та кленучого на бідну худобу ґазди. Ніяк ні! Усюди чудові тректори ріжуть відразу по кільканайцять скиб, кермовані вмілими руками весело посвистуючих механіків.

У ночи уже не встрягнеш по кістки в калабаню посеред дороги; — електрика розсвітила ціле село, мов у днину. Впрочім дороги усі асфальтові або з мішанини „конкрету". До кождого села літаки привозять почту кілька разів на добу. Пасажирські аеропляни забирають охочих погуляти у великім городі. А кому моторошно пускатися у воздух, на того ждуть великі автомобілі, що курсують кождих пятнайцять мінут. Крім того для старомодних є зелізниці і трамваї.

Робота так розложена на всіх, що справді не є ніяким трудом, а тільки здоровою забавкою-ґімнастикою. Дві-три години, як в яку пору, а відтак увесь час для своєї втіхи. Та що тільки забагнеш, усьо маєш тільки на своє слово. Покажеш який-там папірець з комуни, що всьо з тобою в порядку і вже, що захочеш, то маєш. Вибирай, який хоч одяг — дадуть. Хочеш випити чи зїсти, вибирай, що угодно. Забаглося в театр, чи в оперу, чи там, де веселі дівчата танцюють — усюди для тебе отворено, всюди тебе звитають радо.

Соціялістичний лад витворить тільки усього добра, що і в сказці про медову гору нема того, що придбає комуністична ґаздівка.

*

От такими байками піддурює Ленін & Co. московських „ребят" уже пятий рік. А хто цим нісенитницям не хоче йняти віри, того „пад стенку". Два міліони невіруючих в комуністичний рай вже виправлено на той світ — ідіже ність болізни і ність большевицьких півголовків.

Між тим, дочікуючися до „раю", російський мужик і робітник працюють чотирнайцять годин на добу і сербають рідоньку юшку з капусти та закусують чорним, як земля хлібом, повним полови та остий. Є рай, але не для чорноробів. „Товаришам" комісарам є справді усьо, чого душа забагне. Але до того тісного кружка не легко дістатися. Пролетарська влада оточена цілим лісом „штиків" червоноармейських опричників. Щобиж вони не „разсуждали" та не збунтувалися, були уперед Китайці і Лотиші, а тепер бувші царські офіцири, жандарми та поліція, котрі розуміють добре, як держати в порядку чернь.

До них приділені і над ними стежуть всілякі комісарі та шпиги, які про це добре дбають, щоби у старшин армії був „здоровий" комуністичний дух.

*

На світі трапляються рідко „надлюди"; цеб-то незвичайні характери та уми. За це аж кишить земля усякого рода „півлюдьми". І, на диво, ця людська мізерія витворюється найбільше не поміж дикунами, а межи цивілізованими людьми. Ці нуждарі духа повстають звичайно із амбітників, які пруться на верхи за всяку ціну. Манія великости це така тяжка хороба, що оставляє за собою завсіди більші або менші сліди.

Уже старинний Езоп перестерігав своїх сучасників, щоби „не надувалися" через міру. У своїй байці про жабу, яка лопнула, бо хотіла бути такою великою як віл, він виказує небеспеку надмірної амбіції.

*

Коли пристосуємо переповіджене до наших українських обставин, то побачимо, що і богато наших людий липнуло і лопає і перетворюєся з людий у півлюди через нещасну амбіцію, аби стати надлюдьми.

Підім насамперед на Велику Україну, бо там ціла наша минувшина і уся надія на будуче.

Історія кількох послідних років вказує на ці факти: Усі українські землі були обєднані і була повна змога укріпити сильну, независиму державу. Другий неспірний факт то це, що ми, Українці, самі найбільше винуваті у розвалі нашої держави. А трете, що для нас найважніще, є пошукати виновників, щоби колись не повторилося старе лихо.

Ми чулиі чуємо богато нарікань на Ґаличан, що не уміли зжитися із Придніпрянцями. Безперечно є і нині такі люди, що ходять у блуднім колесі, як та коняка в кераті. Це ті із Галичан та Буковинців, що прозивають усіх на В. Україні бандитами, опришками і т. п. Деякі з них подоходили у своїм огірченню до того, що навіть Запорожців-Січовиків клясують як розбійників-наживників. Таким хорим одиницям найлучше піти до шпиталю — лічити зболілі нерви.

На щастє загал український в Галичині і на Буковині не дав пірватися ґістерії тих хорих песимістів. Хайжеж і наша еміґрація в Америці не дасть зневірити себе тим збожеволілим від горя людям.

Бо це справді божевільнтво, коли в народ кидається кличі сепаратизму Галичини і Буковини від Соборної України! Через таке підривається самі підвалини усього нашого націоналізму. Такі гасла більше шкідливі, чим москвофільство. Такі огернення Придніпрянців то вода на ляцькі і московські потоки. Єслиб вони приймилися у нашім суспільстві, то требаби „не витрачувати надармо сили, а спускатися на дно".

Тоді требаби відкинути Шевченка, Франка, Драгоманова, Шашкевича, усю нашу ідеольоґію, збудовану на бувальщині і модерній літературі і сказати собі, що усі наші великі голови це сліпці, а видючі тільки ті новітні апостоли зневіри, які відбивають своє особисте горе на цілій души народа.

Ні — не так друзі! Ви спочиньте, успокійтеся а вже відтак побачите і самі, що не туди стежка.

Треба бути дуже наївним, щоби сподіватися сусцільних думок відразу на такім великім просторі, серед такого великого народу, як на Україні.

Прочитайте історію творення ріжних держав, а побачите, що деинде було де-де гірше, чим на Україні.

Непорозуміння і неудачі були всюди: в Злуч. Державах, в Італії, в Німеччині, у Франції — по всьому світу.

Дивіть на маленький народець Айришів. Вони і досі не погодилися і ведуть межиусобиці.

Нема нігде такого чуда, щоби в оден мент усі пристали на одно. Тільки витревалістю і зелізна воля, нераз одиниць, виборювали свободу і независимість.

Не забудьте на пограничні стовпи над Збручем! Вони оставили свій слід межи народом.

*

Не було більших всеукраїнських ентузіястів, як Галичани та Буковинці. Той ентузіязм і спричинив у декотрих, слабших одиниць, ту зневіру, яка нині покутує і в декого на нашій еміґрації. Ми ніяк не сумніваємося в чистість характеру у наших „розбитих душ". Ми знаємо, що вони переболіли, що пережили нераз живе пекло на земли, але знаємо і це, що їх потрясені нерви не дають їм змоги видіти ясно. Шукаючи за виновниками, маємо ту ціль, щоби остеречи перед тими ямами, у які вже раз попали.

Коли Україна проголосила себе независимою державою, то цілий склад першого уряду мимохіть нагадував Московщину. І тут і там захопили владу доктринери, які не подбали о створення реальної, української програми, але дали захопитися чужинецьким ідеям від заходу. Ми бачимо у будові хліборобські держави самих тільки соціялістів у ріжноманітних відтінках. Ніхто із них і не сумнівається, чи соціялізм підходить під лад українському селу. До нашого державного орґанізму заапліковано непевну патентову медицину д. Маркса і товаришів, яка спричинила затроєння, яке вбило перші спроби нашої незалежности.

У нас є єприповідка „добрий кожух та не на мене шитий". Про соціялізм не можемо навіть сказати, що він добрий для якого-небудь суспільства. У промислових краях, відки він вийшов, не бачимо нігде його пристосованого. Але до чого він доводить ухліборобських краях, то бачимо на страшнім прикладі Росії і України.

Соціялістичні химери принесли обом краям цілковитий розвал-руїну. Притім показалося, що державний абсолютизм під „диктатурою пролетаріяту" є ще в десятеро гірший, чим був навіть за царського режіму.

Тиранія гуртка комуністів казнить кождого одного року більше людий, чим царі за сотку літ. За царя бодай мужик на селі почував себе як-так беспечний; тепер большевики післали на смерть самих селян більше вісімсот тисяч! Державний соціялізм приніс таку неволю і такий страшний пролив крови, що усі страхіття записані історією бліднуть супроти супроти того, що виробляє тепер соціялістична потвора у Росії і на Україні.

Кождий тверезий чоловік міг передвидіти, що теорія, яка відкидає усьо духове, мусить довести до того страшного кінця. Хто бачить усьо добро виключно тільки у матеріяльнім поступі, а не дбає про внутрішне вихованнє людий, той цим самим перемінить суспільство в громаду себелюбів. Намість гоїти і рівняти, дасться повну волю найнищим інстинктам, які ведуть до безвпинної боротьби, деморалізації, насили і пімсти. Соціялістичний терор виробив страшні почування у людий. Від непомірного жаху перед екзекуціями поломилося богато людських характерів. Доноси, шпигунства, рабське хилення перед диктаторами, невільництво гірше африканського, це всьо ті дари майбутнього соціялістичного „раю". Єсли хто може добачити у тім страхіттю якийнебудь „поступ", то ми, Українці, повинні рішуче сказати, що ми такого „поступу" не хочемо.

Ми розуміємо, які держава повинна мати права, але розуміємо і це, що є таке право для кождого чоловіка, яке не сьміє бути рушене навіть державою.

Таким правом є особиста воля, а другим право власности хотяйби й обмежене до певної скількости.

У нас вже і є ця сама думка, що у Американців, яка каже, що я сам собі „пан" на своїм обійстю — і сего права не дадуть собі видерти Українці за ніякі обіцянки.

„Моя хата — моя кріпость" і ніякий державний закон не може у мене відобрати тої первої запоруки особистого вдоволення, що маю свій власний кут і захист, де ніхто не сміє мене безвинно зачіпити.

Держава має право подбати, щоби земля не накопичувалася через міру у одних руках. Держава повинна мати під своєю контролею зелізниці, телеграфи, почту, телефони, копальні, ліси, дороги, ріки і другі річи загальної потреби, але кождий горожнаинн має право до якогось „мінімум", яке буде його власностию, над котрою він має повну котролю.

Булоби добре, колиб наші скитальці по усьому світу підготовили тепер практичну програму для будучої української держави. А практична вона вийде тоді, коли наші угені голови поставлять себе в положення українського хлібороба на селі. Задоволити його, це розвязка цілого українського питання. Держава мусить подбати уперед всього за свої підвалини, якими являється близько 90% нашого народу — цеб-то селяни. Лишім теорії промислових країв як непідходячі для українського ґрунту. Будуймо свою програму на примірі істнуючих „хлопських" держав.

Держімся землі та не будуймо палат у воздусі. Ми добре знаємо, як невибагливий є наш хлібороб. Нікому не є лекше збудувати „земного раю", як нашим „хлопам". Коли вони будуть мати тільки досить землі, щоб вистарчила на прожиток їм і їх сімям, то і не ймуть шукати „инших богів".

Дати досить землі українським хліборобам, то вони ту землю зуміють оборонити. На Україні є землі досить і для тих, що там живуть і для усьої розбрившоїся еміґрації і для грядучих поколінь.

Кождий свідомий Українець повинен знати, що в теперішну пору нема місця для ніякої другої програми, а тільки селянської і для ніякої другої партії, а тільки для хліборобської.

Це є той майбутний зєдинений фронт, який визволить Україну і збудує нашу независиму державу.

Галицька часть Українців найбільше підготована, найбільше твереза і практична. Коли до тих прикмет прибуде єще щира охота усьо вибачити і цілим серцем **послужити** Великій Україні, то справді Галичина стане Піемонтом для усьої Соборної.

Американська еміґрація може знов стати тим запіллем, яке дасть усі середники для визвольної боротьби. Поможім усею силою правительству Петрушевича, як одинокому істнуючому державному осередкови, а заразом настіймо на тім, щоби попри галицьку справу не забути ніколи на оконечну нашу мету.

Хай наш уряд пошукає людий і доріг, якими іти, щоби добути свого права для усіх українських земель. Не всі Придніпрянці доктринери, не всі непрактичні люнатики. Є і між ними богато, що мають ясний хліборобський ідеал. Нам треба мати смілість, щоби зірвати раз на все із ріжнородними соціялізмами а високо в гору піднести „хлопський" прапор і „хлопські" гасла.

Коли галицька частина здобудеться на повну „хлопську" програму і до участи запросить братів Придніпрянців то цим самим закидає усі рівчаки і яруги, які досі розгороджували нас із собою.

Коли правительство Петрушевича зможе це перевести, то воно здобуде собі не тільки симпатії Галичан, але усьої української суспільности.

С.

ХУСТИНА.

Чи то наа те Божа воля,
Чи такая її доля?
Росла в наймах, виростала,
З сиротою покохалась;
Неборак, як голуб, з нею.
З безталанною своєю,
Од зіроньки до зіроньки
Сидять собі у вдівоньки, —
Сидять собі, розмовляють,
Пречистої дожидають.
Діждалися...
З Чигирину
По всій славній Україні
Заревли великі дзвони,
Щоб сідлали хлопці коні,
Щоб мечі-шаблі гострили
Та збірались на весілля,
На веселе погуляння,
На кріваве залицяння.
У неділеньку та ранесенько
Сурми, труби вигравали;
В поход у дорогу славні
[компанійці
До схід сонечка рушали.
Випровожала вдова свого сина,
Ту єдиную дитину,
Випровожала сестра свого брата,
А сірому — сиротина.
Випровожала: коня напувала
До зірниці із криниці,
Виносила зброю—шаблю золотую
І рушницю-гаківницю.
Випровожала три поля, три милі,
Прощалася при долині,
Дарувала шиту шовками хустину,
Щоб згадував на чужині.
Ой, хустино, хустичноко
Мережана, шита!
Тільки й слави козацької—
Сіделечко вкрити.
Вернулася, журилася,
На шлях битий дивилася,
Квітчалася, прибіралвсь,
Що-день Божий сподівалась;
А в неділеньку ходила
Виглядати на могилу.
Мина літо, мина й друге,
А на трете — линуть
Преславиії компанійці
В свою Україну.
Іде військо, іде й друге,
А за третім стиха —
Не дивися, безталанна!
Везуть тобі лихо:
Везуть труну дубовую,
Китайкою криту.
А за нею з старшиною
Іде, в чорній свиті,
Сам полковник компанійський.
Характерник з Січи;
За ним ідуть есаули,
Та плачуть, ідучи.
Несуть пани есаули
Козацькую збрую:
Панцир битий порубаний,
Шаблю золотую,
Три рушниці-гаківниці
І три самопали;
Аа на зброї... козацькая
Кров позасихала.
Ведуть коня вороного, —
Розбиті копита,
А на йому сіделечко,
Хустиною вкрите.

Тарас Шевченко.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія Вел., від. 168 У. Н. Союза повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться дня 5-го падолиста 1922 точно о годині 2.30 пополудни у гали Івана Ваверчака під числом 780 Стейт стріт. Будуть важні справи: справозданне урядників з приходів і розходів за цілий рік, справозданне контрольної комісії, вибір урядників на рік 1923. Таксамо будеться принимати нових членів до братства без вступного. Неявившийся член член на мітинґу заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Г. Бабин, предс.; І. Деинс, кас.; П. Маник, секр.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Микола Сумцов. З Харкова наспіла сумна вістка, що дня 16. вересня с. р. помер там Микола Сумцов, український учений, член Української Академії Наук в Київі і Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Це для українського народа велика втрата, бо Покійник був не лише визначним мужем науки але й народним діячем, що тихо і без розголосу працював для добра рідного народу. Ще в часах царського гнету, в 80—90 роках, коли то українське життя ледво тліло, покійник брав живу участь у видавництві журналу „Київської Старини" та належав до Харківського Товариства Грамотности, що мало за ціль двигнути свідомість українського народу. І по розпаді царської імперії, підчас революції і тепер, коли на Україну прийшли нові тяжкі удари, б. п. Сумцов стояв непохитно на тому ґрунті, що стоїть до нині український загал. Вічна память рідному ученому і Громадянинови!

Юліян Кобилянський, один з найвизначнійших буковинських Українців, рідний брат письменниці Ольги Кобилянської, заслужений педагог, помер в Чернівцях, лишаючи по собі щирий жаль всіх громадян. В. Й. П.

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ. - ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,

411 Southern Building, Washington, D. C.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В ГАЛИЧИНІ ГИНЕ.

(З львівського Діла, з 11. с. м.).

Вже й за австрійських часів не тішилася українська школа опікою австрійсько-польської шкільної влади. Не даром повстав тоді клич „Наша школа в ярмі", клич, який залунав сильно й голосно, і спонукував громадянство до плянової, доцільної роботи, щоби відвертати це лихо, яке плило з славної галицької, в дійсности польської Ради шкільної краевої. Шкільна дебата в галицькім соймі мала свою славу й історію. Все таки треба признати, що в тих часах можна було по громадянськи виступати в обороні рідної школи, можна було в законодатних тілах потягати до відповідальности виновників невиносимого стану. А сьогодня?

В области шкільництва діються нечувані річи від хвилі, коли Східна Галичина опинилася під польською владою. Вже те, що шкільна влада робила з українським учительством, далі перешкоди й труднощі, ставлені українській школі, спорадичні вісти про поступовання польського учительства з українськими дітьми, перемінювання викладової мови і т. д. і т. д., вже те давало повне право остерігати наше громадянство перед польським походом на українські школи, давало повне право взивати українське громадянство до оборони школи й охорони власних дітей перед лихим виховним впливом. Треба було призадуматися над способом боротьби і способами будови власної школи без огляду на матеріяльні і моральні жертви, які вони потягнуть за собою.

Остерігаючих голосів не бракувало. Голоси в пресі давали безліч матеріялу, котрий повинен був промовити до кождого Українця, що тут загрожена важна частина народнього організму. Щоби одначе могти направду кликати на підмогу усіх, увесь народ, треба було мати ясний і докладний образ величини заподіяних знищень і спустошень.

І тут політичні організації раз-у-раз взивали наше громадянство присилати докладні звідомлення про стан школи в кождій місцевости. Остання міжпартійна конференція у відчуттю, що українська школа гине з кождим днем, кидає думку про можливість боронитися.

Для тої цілй взиває ще раз усіх присилати докладні звідомлення про стан школи в повітах і поодиноких громадах. Тисячі квестіонарів розіслано, пороблено ріжні кроки для прискорення виконання ухвали міжпартійної конференції. А читачі цих стрічок, які певно знали про ухвали, які певно мали в руках згадуваний квестіонар, нехай самі відповідять, що зробити для такої важної справи. І у цій области бачимо правдивість нераз повторюваного аксіону, що кождий нарід має таку долю, яку сам собі заслужив. Наша школа гине! Але винні тут ми самі, ніхто другий. За право науки треба уміти постаяти так, як за право до землі.

Як далеко посунене спустошення і знищення в области української школи, не було докладно відоме. Ходили тільки слухи, що накинені польською владою громадські комісарі з наказною прибічною радою господарять по свойому безшабашно і предкладають іменем громади свої ухвали повітовій шкільній раді і шкільній кураторії на те, щоби та остання вислала сакраментальний рескрипт, що дає свою згоду на переміну викладової української мови на польську. У других місцевостях робили це самі учителі Поляки, не питаючи нічиєї згоди, а тільки силою того, що вони, мовляв, державна нація і сміють безцеремонно поводитися, рабуючи в українського народу його найістотніще право до науки в рідній мові.

Те, про що ми були сильно переконані, але що тільки глухо обивалось о нас, те потверджується з польського боку з тим хиба додатком, що заподіяна українському народови кривда, що спричинені знищення переходять наші найчорнійші сподівання. Так званий „ґлувни уржонд стітистични ржечипосполітей польскей" видає публікацію „Месенчнік статистични", один з останніх зшитків якого (Том V. зшиток 7. Рік 1922) містить на сторінках 334—380 дати відносно „школьніцтва повшехнеґо" шк. р. 1920|21. Перші чотири таблиці (стор. 334—373) обіймають „школьніцтво повшехне" в чотирох „воєвудствах", себто шкільництво Галичини. Коли порівнаємо поміщені там статистичні дані з датами в звідомленню був. Краєвої Ради Шкільної з перед десяти літ, себто за шк. рік 1911|12 (це останнє звідомлення, яке видала Краєва Р. Шкільна перед великою війною), мати-мемо образ знищення.

В шк. р. 1911|12 було всіх шкіл на території замешканій українським населенням 4313, з яких 170 були нечинні, отже чинних разом 4130. Польська статистика за шк. рік 1920|21 начислює всіх шкіл 4994. Коли відчислимо нечинні в числі 634 (!), маємо 4360 чинних шкіл. Переходячи до викладової мови названих шкіл, побачимо, до якого висліду допровадила польська господарка на протязі двох літ, бо від р. 1919 до кінця шк. року 1920|21. У шк. р. 1911|12 було польських шкіл на области української Галичини 1537. В шк. р. 1920|21 виказує польська статистика 1872 шкіл, себто 335 шкіл більше. Українських шкіл було в шк. р. 1911|12 — 2612, зате в шк. р. 1920|21 вже тільки 1930, себто менше 682 шкіл!! Одна четвертина стану посідання на протязі двох літ. Які дальші знищення наступили на протязі 1921|22 і сьогодня, не можемо сказати. На всякий випадок руїнницька робота мусить піти дальше. Правда, в статистиці польській находимо нову рубрику, т. зв. польсько-українських шкіл, себто утраквістичних. Таких бастардів начислено 385! З гори однак можемо сказати, що це тільки переходова стадія до польщення даної школи. Заводила колись був. Краєва Рада Шкільна утраквістичні учит. семинарі, далі ґімназії, а сьогодня Кураторія заводить утраквістичні народні школи, аби таким чином милити очі, мовбито вона мала на оці добро польського й українського населення. Здоровий розум і педаґоґіка противні всякому утраквізмови. Але такі мотиви не промовляють польській владі до переконання.

Цікаво пізнати, де переведено найбільше знищення української школи. З огляду, що статистику зроблено по „воєвудствам", ми будемо держатися того поділу. У краківському „воєвудстві" в повітах де мешкають Українці, було в шк. році 1911|12 польських шкіл 346, українських 90, в шк. р. 1920|21 польських 342 (—4), українських 63 (—27), бастардів 11. У львівському було в 1911|12 польських 652, українських 1007, в 1920|21 польських 215 (+163) українських 772 (—235), бастардів 128. У станиславівському було 1911|12 польських 162, українських 797, в 1920|21 польських 284 (+122), українських 656 (—141), бастардів 92. У тернопільському було 1911|12 польських 377, українських 718, в 1920|21 польських 431 (+54), українських 439 (—279), бастардів 154.

Що до поодиноких повітів зменшилося число українських шкіл більше ніж 30 в повітах Броди (31), Турка (31), Ліско (30), Старий Самбір (35). В тім останнім з 41 українських шкіл осталося 6, польських зросло з 9 на 51. Між 20—30 шкіл втратили повіти: Тернопіль (29), Заліщики (23), Збараж (21), Зборів (22), Золочів (20), Бібрка (20), Сянік (28). Між 10—20 повіти: Борщів, Бережани (по 13), Бучач (19) Чортків (10), Гусятин (19), Підгайці (11), Радехів (15), Скалат (14), Долина (18), Калуш (11), Рогатин (19), Сколе (12), Станиславів (10), Товмач (12), Добромиль (12), Ярослав (14), Самбір (12), Сокаль (16), Жовква (12).

У наслідку сього у деяких повітах число українських шкіл змоліло так, що судячи по тому можна би подумати, що український характер повіту затратився зовсім. У таких повітах як Чортків, Теребовля, Броди маємо всього по 13 українських шкіл, в повіті Збараж 15. Є це окраїнні повіти, і на них звернула польська влада свою увагу.

На всякий випадок наша робота не сміє обмежитися тільки до сконстантовання факту. Тут мусить український народ виявити як найбільшу активність і не сміє позволити видерти собі права до власної школи. Боротьба всіми засобами проти польської школи для українських дітей, основування власних шкіл при найдальше ідучій жертвенности, це клич, котрий мусить охопити увесь край. Страшні числа, які ми подали в горі, виведуть певно наш загал із спокою й безжурного стану, в якому він досі находився. І може й поклики до більшої бачности на шкільні справи і шкільну політику мати-муть кращий успіх.

БУКОВИНА.

Буковинський університет і румунізаторська політика.

Як населення краю переживало в часі всесвітної війни ряд наїздів, „визволень", евакуовань, як натерпілось з окрема українське населення знущань та катувань то від російських, царських слуг, то австрійських жандармів, що безпощадно вивішували Українців в імя австрійського псевдопатріотизму, як пізніще румунські окупанти били, арештували, засилали на каторжні роботи в Семигород, а то й вистрілювали без суду Українців, так подібної лихої долі зазнав і буковинський університет.

Заложено його ще 1875. р. як розсадник німецької культури на сході з трьома факультетами: фільософії, прав і богословія для православних студентів. Виклади відбувалися в німецькій мові. Студенти були Жиди, Українці, Німці, Волохи та инші. Задля богословія приїзджали часто й Болгари та Серби.

Та всеж таки вдоволяло австро-німецьке правительство на стілько жадання Українців, які творять зглядну більшість населення Буковини, що признавало українській мові рівноправність з німецькою. Українці мали також катедру української мови, а перед війною мали вже почати викладати й історію України. Досить споре число українських творів находилося в університетській книгозбірні.

Та з румунським наїздом почалася нестримна румунізація цього університету. Хотяй румунські студенти творять лише 20 процент студіюючих, між тим коли Українці 25 процент, а Жиди, Німці, Поляки та инші 55 процент, отже всіх студентів, що не говорять румунською мовою є 80 процент, відбуваються тепер виклади по румунськи.

На фільософічнім факультеті читає вже лиш проф. Зіґен всім зрозумілою мовою. Правничий фактультет цілком зрумунізований і зреформований на румунський лад (3 роки студій). Пщавники мусять здавати іспити в румунській мові. І той нещасний український правник мусить студіювати побіч права ще й мову! Та ще до того мову, з якої дуже мало що здобуде, бо щож йому дасть румунська мова? Богословський факультет також цілком зрумунізований. В семінарію майже не принимають Українців. На 43 богословів української народности є лише 9 в семинарії. І то допускаються з ними румунські богослови азійського поведення. Викидають їх з каплиці, відривають оповістки тов-а українських богословів та не допускають їх до хати тов-а. Катедра української мови не обсаджена, а про катедру української історії нема й бесіди! Професорам, які їм не конче йшли на руку, повідбирали право учення. Українських студентів релеґують без подання причин, не допускають до лябораторій і т. п.

Адміністрація ведеться виключно в румунській мові й наші можновладці ані навіть не думають придержуватися дотичних австрійських розпоряджень, хоч вони зобовязують в краю.

Що більше: вони навіть не позволяють нерумунським студентам віддержувати зібрання. Коли Жиди відбували своє віче, на якім хотіли запротестувати проти цего обурюючого, безправного румунізаторства, розігнали їх, а пізніще двох з них навіть релеґували. Українцям зовсім не позволяють на віддержання віча, або ставлять такі услівя, яких ніяк не можна приняти. (Прим., щоби розговірною мовою на вічу була румунська, бо українська є жарґоном — слова проректора д-ра Тарнавського).

І що мають зробити тих 350 українських студентів? Чи це не є університет удержуваний краєм? Чи їм не прислугує право студіювання?

Та рум. правительство є иншої думки. Воно переіменувало наш університет на Universitatea Romana й цим самим „де факто" не признає не-Румунам права студіювання. Йому ходить о те, щоб позбутись якось істнуючої української інтелігенції, а не щоб Українці творили собі дальші кадри.

А спитаймо: на підставі котрого права роблять це Румуни? Союз Народів застерігає собі виразно в сан-жерменськім договорі право суверенности над Буковиною і признав лиш її полудневу часть Румунії. Північно-зах. часть Буковини, якої полуднева границя ще не усталена, має бути згідно з договором прилучена до новоствореної держави, що буде з нею граничити, отже до Східної Галичини. В цілій Буковині має рум. держава тільки те право, що Польща в Сх. Галичині. А що робить Румунія?

Вона кпить собі зі всіх договорів, союзів та Союза Народів і хоче як найскорше засимілювати чужі народи, з одної сторони поспішною румунізацією життя в усіх ділянках, а з другої плеканням та піддержуванням ренегатства й хрунівства посеред инших народів. Університет є досить гарним зразком такої румунізації. І Румунія тішиться правом сили. Та вона забуває, що „право" сили нетривке й його субекти й обекти часто змінюють ролі.

До чого може довести ця політика? Може бути, що румунізація короткозорим володарям вдасться надати краєві на зверх румунський характер, бо частинний успіх можуть вони вже зазначити, але чи це буде й відбиткою душевного настрою населення? Ніколи! Нехай би тільки попробували вони перевести плебісцит в нашому краю, хоч цього не вимагає сан-жерм. договір, хиба що тільки при усталенню відмежовуючої обі частини границі в спірних місцевостях, тоді побачуть, що їх заведе ця румунізаторська політика, бо є навіть дуже богато Румунів в пол. Буковині, які не бажають злуки з Румунією. Українці не хочуть ніяк покинути віри в те, що вони будуть злучені зі Сх. Галичиною, а як Жиди до Румунів ставляться знають це самі Румуни дуже добре. Як і Українці не брали вони участи в „конґресі" в 1918 р., на якім „злучено" Буковину з Румунією. Німці взяли участь, але не згодилися на цю злуку безуслівно, тільки одні Поляки, яких є 20.000, держаться з своїми братами. Але це хитко построєна вежа сонних мрій! Впрочім 303.000 Українців переважають самі чисельністю Румунів і Поляків разом (300.000), не вчисляючи вже Жидів, що дали недвозначний доказ своєї прихильности супроти Українців тим, що збойкотували публично свого обер-рабінера д-ра Ґастона, славного жидівського вченого, який приїхавши на замовлення рум. правительства — колись воно його прогнало було з своєї держави — з Лондону до Буковини, завзивав Жидів до злуки з Румунами.

Політика румунізаторства не доведе до бажаних успіхів, а право сили дуже зрадливе. Разом із справою Сх. Галичини вирішується й судьба півн. зах. Буковини, якої населення стогне під кнутом неосвіченого румунського боярина.

Вандрівний.

(„Діло").

УКРАЇНСЬКИЙ ТАНЕЦЬ ЗА КОРДОНОМ.

Закінчивши своє турне по Галичині, арт.- балетм. Василь Авраменко орґанізовує школу українського національного танцю з практичним і теоретичним викладом українських побутових і історичних (гуртових і сольових) танців, яка має обїхати міста: Дрогобич, Перемишль, Стрий, Станиславів, Коломию і Львів. Після цього арт. Авраменко складає з найкращих учнів своєї школи балетову трупу, з которою має виїхати за кордон. Авраменко одержав запрошення до виступів зі своєю трупою з Чехії, Німеччини і Америки.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповідание з середини 16-сотих років.

(7)

— Отже завтра серед олівночи дожидай мене з твоїми людьми. Найліпше нехай будуть без ніякої зброї... хиба з ножами. Паювати будемо так: В башті найціннійші річи зібрані в чотирех скринках і двох міхах. Хоч міхи менші ніж скринки, то в кождім з них в десятеро більше богацтва, ніж у всіх скринках.

— Так добре всьо знаєш, начеб ти сам був ґаздою у тій хаті..:

Бакаїм урвав. Як би не темна ніч, то Пятницький був би взрів широко розплющені очи, та що по його лици промайнула тріюмфальна усмішка. Пятницький зацукався. Але по хвили пояснив:

— Я тобі вже згадав, що я слуга пана, що там також спрятав свої скарби. Ті скарби я сам за ніс до башти, бачив, що де лежить... Отже я возьму один міх, ти другий. Наші помічники возьмуть по одній скринці. В колибі вони скинуть на купу все те, що принесли і поділяться. Ми до того не будемо втиркатися, хиба, коли би при поділі не могли погодитися. Тоді розсудимо. Ми оба поділимося тими річами, що будуть в міхах.

— Так не буде! — перебив Бакаїм. — У мене так не водиться, щоби товаришів зраджувати. Поділ рівний. Хиба би була инша умова з ними. Я гадаю умовитися так: Всіх нас буде місіть. Мені належиться більше, ніж кождому з них, бо я їх отаман, я веду їх. Тобі належиться більше ніж мені, бо ти всьо то вигадав і підготовив, та проведеш нас до скарбів. Добичу поділимо на десять пайок. Ти дістанеш чотири пайки, я дві, тамті по одній.

— Нехай і так. Будеш дожидати мене?... В тій колибі...

— Буду. Яку зброю взяти?

— Я вже казав, що не треба ніякої.

— Гадаєш, що безпечно без зброї?

— Безпечно. Підемо як до власної хати, возьмемо і ніким непомічені вийдемо.

— Як до власної, кажеш, власної хати! Гм... Отже стоїть! Завтра в тій колибі.

— Так.

Пятницький сів на коня і почвалав, не всторону Пятниць, але долі на Девятники. Звідтам на Соколівку і з Соколівки на Пятниці.

— Чи він не здогадався, хто я?... По голосі... — мурмотів. — Тим гірше для него...

Бакаїм довго дивився за ним, аж щез в пітьмі ночи, аж затих тупіт копит.

— На що вони зійшли, ті пани! — говорив до себе, вертаючи до корчми. — Кричать, що хлоп злодій, рабітник, а самі вчать нас... Який мені міщанин! Як би я так був сіпнув тебе за ту бороду, що так скоро виросла?! Пане Пятницький! Ти, хоч шляхтич, готов скінчити дуже високо!

Пятницький обїхав свій замок аж до колиби в лісі. Відоймив бороду, накинув на себе свій звичайний одяг і вернув домів. По вечери пішов до спальні під баштою. Вартовому сказав, щоби пішов навечеру і за годину вернув. Коли вартовий відійшов, скочив до башти. Скрині і міхи, які загадав винести при помочи Бакаїма і його спільників поклав на купу коло дверий. Вийшов з башти і дожидав вартового. Сей вернув точно по годині.

— Тепер лягаю спати — сказав вартовому. — Ти постав лавку під самими дверми башти і сядь. Сиди тихо плечима до башти, лицем до входу з сіней. Мене перестерегли, що хтось [illegible] про скарби в нашій башті, дістав безсонницю і загадав навідатися до них. Може стрибує вже сеї ночи. Я маю охоту спіймати його. Отже треба йому влекшити приступ до башти. Не так до самої башти, як під башту.

Щоби вліз аж сюди, в наші руки, не засувай ані дверий до наших сінок, ані на подвіре. Ти добрий стрілець. Як би хто увійшов, стріль йому в ногу. Хочу живцем спіймати його.

— Колиж бо я двері від подвіря засунув.

— То скоч живо і відсунь. Я вже йду спати. Як вернеш, то каганець згаси.

Вартовий побіг. Тоді Пятницький скочив мигцем, не до спальні, лише переступив лавку вже поставлену під двері башти і щез в ній. Все те, що наговорив вартовому, було, очивидно, вигадкою, щоби його на хвилинку бутися, та щоби, як верне, всю його увагу заняти дверми просто дверий башти. Відсунути засуву при дверех на пдвірє вислав його на те, щоби не бачив, як він сам іде не до спальні, а до башти.

Вартовий вернув, згасив каганець і сів на лавці під дверми башти. Мушкет поклав на коліна так, щоби в ту мить, коли хтось відчинить двері до сінок випалити і поцілити в ногу висше коліна, або й в черево. Наслухував і молився. Аж яку годину до півночи від вдерий за плечима дунув на його карк легкий, холодний вітрець. То двері відхилилися; але так тихесенько, що він того не чув. Лише легкий протяг зрадив, що сталося. Озирнувся і побачив у дверех бородатого чоловіка в міщанській капоті.

— Пане!... крикнув.

Хотів додати — хтось тут є, що діяти?

Але не договорив. Бородатий вбив кинджал в його груди. Він впав на лавку і з неї зсунувся на землю.

Бородатий вийшов на замкове подвіре. Ступав тихо, бо чоботи були закутані в сукно. Пішов на край замкової гори і щез в кущах. Крізь гущавину спускався в низ. На долині над ставом, де до палика були присилені човна стояв вартовий. За ним з куща виринув бородатий і втопив кинджал в його плечі. Вартовий лиш тихо зойкнув і впав у воду. Убийник скочив у найбільший човен і відсилив його. До него привязав менший і відчалив. Взяв ліворуч. Там де став кінчився, росли на березі верби. Їх вітки звисали аж до води. Бородатий підплив аж під верби, привязав човен до прикорня, пересів до малого човна, вернув назад під гору і пішов до замку. По хвили з замку виїхав верхи пан Пятницький. Сторожа пропустила його, бо знала, що то пан замку. В половині дороги до колиби розгорнувся, скинув верхний одяг, скрутив і впхав у міх приторочений до кульбаки. Причепив бороду і поїхав дальше. В колибі вже був Бакаїм зі своїми людьми.

— Не говорити нічого, лише за мною гусаком! — сказав до них пошепки. — В замку світити не будемо. Я без світла знайду дорогу. На місци, де скарби, поставлю кождого так, що він схилившися, знайде для себе тягар. В сінях перед дверми башти лежить мертвецьки пяний вартовий. Його треба обережно переступити. Коли вже станемо перед ним, сіпну того, що йде позад мене. Він таксамо перекаже черговому. Тепер за мною!

Повів їх лісом аж до ставу, де полишив був човен. Підплили під замкову гору, присилили човен до палика і пішли за ним на гору. Ішли, як їм казав, гусаком. Таксамо зійшли назад до човна. Кождий двигав якийсь тягар. Хоч взяли найбільший човен, тягар був завеликий. Судно стало поринати. Мусіли поділитися. В велике судно всіли три опришки з бородачем, в друге, менше Бакаїм з одним опришком. Плили попід лозник здовж берега обережно веслуючи, щоби плюск води не заалярмував замкових сторожів. Коли приплили на кінець ставу вийшли на беріг і виладували добичу. В човні був ще лиш бородач і його міх.

— Чи човна лишимо тут, чи затопимо їх? — спитав Бакаїма, що стояв на березі.

— Чи в замку вже нічого нема для нас? Коли пішло так гладко то може би ще раз попробувати щастя...

— Ми не взяли й сотної части того, що там є. Але... нехай вартовий, що лежить під дверми протверезиться і наробить крику... або й стрілить...

— Вчера ти казав, що будеш знати клич вартових. Діло в тім, щоби не наробив ґвалту в першій хвили, як лиш нас побачить. Потому, ще заки змірку, що то щось не теє, замовкне на віки. У мене за холявою ніж, від котрого вже неодин замовк.

— Отже я не міг дізнатися, який клич. Ще одно говорить проти повороту до замку. Се, що ми винесли, я вже вчера приладнав. Мені вже не стало часу вибрати і відкласти для нас більше ціннійшого матеріялу. Тепер ми мусіли би башту перетрушувати при світлі, а се небезпечно. Вартові зараз збіглисьби. Хапаючи напомацки, ми могли би забрати річи, з яких не будемо мати користи. Ліпше вдоволитися тим, що вже маємо.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

БЛУМФІЛД, Н. ДЖ.

Поміч Українським Студентам в Европі.

Від Українського Товариства Прихильників Освіти у Відни, котрого головою є проф. др. Дністрянський, прийшли на руки п. В. Кузіва квестіонарі себто просьби о поміч для українських студентів в Европі, на котрі доси отримали поміч отсі студенти і студентки:

Чатальня ім. Івана Франка в Сингек, Н. Дж., зобовязалася давати поміч студ. Александрови Хилякови;

Д. Александер Нижанковський, Гартфорд, Конн., студ. Марії Стефанії Калмарській і студ. Дмитрови Галичинови;

Дд. Гнат Кравець, Антін Гура і Григорій Островський, Ошава, Онт., Канада, і Тимотей Гандзюк, Ню Йорк, Н. Й., студ. Якови Гандзюкови;

Д. Іван Саластин, Рачестер, Н. Й., студ. Сергієви Пащенкови;

Д. Касян Багрій, Нюарк, Н. Дж., студ. Пилипови Деркачови;

О. Петро Понятишин, Нюарк, Н. Дж., студ. Іванови Дубницькому і студ. Олені Лагодинській;

Д. Романишин, Нюарк, Н. Дж., студ. Ілії Павлюкови і студ. Юліянови Корінцеви;

Н. Н., Блумфилд, Н. Дж., студ. Дарії Лагодинській;

Н. Н., Блумфилд, Н. Дж., студ. Марії Тустановській;

Українське Студ. Товариство, Блумфилд, Н. Дж., студ. Павлови Полянському і студ. Михайлови Скорикови;

Д. Теодозій Каськів, Нюарк, Н. Дж., взяв для товариства дві аплікації.

Пані Юлія Шустакевич ,Нюарк, Н. Дж., взяла для товариства три аплікації; д. Іван Яцентий, Пасайк, Н. Дж., шість; д. Іван Коцан, Нюарк, Н. Дж., сім; д. Лев Бучак, Пітсбург, Па., вісім, і д. Шатук, Бостон, Масс., шість.

Всіх сих, що забрали аплікації для поширення між своїх знакомих і товариств просимо о ласкаве справозданнє про се, що з ними сталося.

Сим студентам, які вже дістали опікунів, вислано першу поміч в сумі $22.00 на руки Українського Товариства Прихильників Освіти у Відни, а на руки проф. др. Дністрянського, голови повисшого товариства, раз $22.00 а другий 510.000 корон. Крім сего вислано ще раз троха гроший, але ще не одержано посвідки від д. Касяна Багрія, агента Американської Експресової Компанії, котрому поручено сю висилку.

До узглядненния маємо ще слідуючі просьби, котрі просимо український загал взяти ласкаво під розвагу і дати поміч як найскорше:

Ч. 1. Гриць Панасійчук, студ. експорт. акад., стратив ліву ногу в укр. війську, заслугує на першу черґу;

Ч. 2. Василь Меринда, студ. філь.;

Ч. 3. Іван Ришавий, студент агрон.;

Ч. 4. Роман Коренець, торг. акад.;

Ч. 5. Грицько Залізняк, студ. агрон.;

Ч. 6. Олекса Когутяк, експ. акад.;

Ч. 7. Андріян Іванович, експ. акад.;

Ч. 8. Александер Мороз, студ. політ.;

Ч. 9. Денис Цуркан, експорт. акад.;

Ч. 10. Стефан Майковський, експ. акад.;

Ч. 11. Теодор Гойдиш, лісов. інж.;

Ч. 12. Ілля Райляк, торг. акад.;

Ч. 13. Роман Рябак, гірнич. акад.;

Ч. 14. Ілля Божейко, студ. агр.

Всі сі студенти просять о поміч для покінчення наук, що виносить пересічно по пять долярів місячно. Хто бажав би посилати котрому з них поміч, то просимо віднестися до

D. T. Lazare, Holowa, Ukrainske Stud. Towarystwo, 55 Broad St., Bloomfield, N. J. у котрого знаходяться аплікації для висше названих студентів, виставлені Укр. Тов. Прихильників Освіти у Відни і потверджені проф. др. Дністрянським, головою сего товариства.

Д. Лазар, голова,
Мих. Петрівський, секр.

ГЕРРІО ПРО УКРАЇНУ І РОСІЮ.

Лідер французьких радикалів Герріо відбув недавно подорож до совітських республік і сконстатував можливість совітсько-французьких відносин. „Курєр Львовскі" на основі спостережень того французького політика поміщує статтю, в якій, між иншим, читаємо ось що: Совіти так довго не можуть сподіватися участи французького приватного капіталу у відбудові Росії, доки не вирівнають російських довгів. Совіти розуміючи те, висувають на перший плян радянську Україну, фаворизуючи розвиток французько-українських відносин, піддержуючи українську пропаґанду в Франції. Совіти стараються ввести Україну в моду, що виразно підкреслив Чічерін у своїй розмові. Наслідком того французько-російські відносини мусять перейти етап відносин французько-українських. Економічні сфери дуже цікавляться Україною, уважаючи Україну мостом до Росії. Також ріжні визначні представники України стараються навязати відносини із Францією. В Парижі російські круги попирають Українців ведучи пропаґанду на їх користь. При тій нагоді і галицькі Українці хотять спечи собі каштан, стараючися французько-російським відносинам надати антипольський характер.

„Курєр Львовскі" обмірковуючи цю справу додає: „Така пропаґанда відбувалася 1920 р. і не минула без сліду. Французько-російським відносинам Польща не стоїть на дорозі, а може навіть бути посередником.

Французько-українські відносини не можуть розвиватися (?!) проти інтересів Польщі. Допомагати а не перешкаджати собі повинні ті, які недовірям і ненавистю ділають на шкоду цивілізації і людства.

Якось ті слова про цивілізацію і людство на сторінках „Курєра" бренять як насміх та іронія.

Малий фейлетон.

ІЗ „ВСЕСВІТНОЇ ІСТОРІЇ".

ВСТУП.

Ніхто у світі, крім Атляса, не взяв на себе такого тягару, як я.

І ніхто у світі не почувався при цьому так добре, як я.

— Пишіть, пане, про весь світ, — сказав мені редактор.

Узяв я до рук величезну земську кулю, покрутив нею на право й на ліво, зітхнув, ніжно погладив долонею Америку тай пійшов до дому.

Земська куля була округла, тверда й мохка. В Середземному морі замочив я собі моє вбрання, Везувій випалив мені діру в переді, але мені всетаки вдалося принести до дому земську кулю неушкоджену.

Приглянувся я їй докладно. Бігуни були холодні, а всюди було стільки бруду, що певно і за сто літ не вдалося би змити його.

Та це не шкодить. Маю робити совісно, що мені поручили. Засукав я рукави й енерґічно забрався до чищення цьої злїпки горячого болота.

ГРЕКИ.

Морем плив корабель. Нечайно зірвалася буря. Кораблеви грозило затоплення. Капітан сказав:

— Ґруз за тяжкий, треба вкинути до моря сто скринок цитрин.

Так теж зробили. Але буря ще більше розпалілася. Один із моряків відізвався: „Маємо тут пасажира-Жида. Киньмо його до води!"

Залога послухала його ради. Але буря ревіла, наче дикий звір.

— Їде з нами Грек, — сказав хтось. — Замісць Жида, треба було його вкинути до моря.

Вкинули Грека. Буря притихла. Нараз бачуть — біля корабля пливе величезний рекін.

— Зловім його, хлопці!

Зловили рекіна і затягнули на палубу. Розпороли йому черево — і щож скажете? В середині сидів Грек і продавав Жидови цитрини, франко стація Рекін.

Тому я спокійний за долю Греків, хоча дістали в шкіру від Турків. Греки не загинуть. Греки мають свою політичну і диплъоматичну систему, не ведеться Константинови, давай Венізельоса. З Венізельосом не ліпше, прикликається Константина. Не велося Константинови, Венізельос пакує куфри і де до Греції на ратунок.

Система справедлива: на двох ногах усе ліпше ходиться, як на одній.

Аркадій Аверченко.

СПРАВА ВІДБУДОВИ РОСІЇ.

Деникни доносять з Берліна, що прибув там предсідник російсько-англійського торговельного товариства Юркерд. Відбуде він наради з Красіном в справі відбудови Росії. З російського боку візьме участь в переговорах Літвінов, який перебуває в Берліні.

СОВІТСЬКА ШКОЛА.

„Извєстія" про становище школи в Росії пишуть так:

„Все скорочується і скорочується. Скорочена, й до того дуже значно, позашкільна освіта, майже цілком, виключаючи великих міст, скорочене дошкільнє виховання (дитячі садки) й ми стаємо перед питанням: чи буде у нас в майбутньому шкільному році працювати школа 1-го ступня, з окрема, сільська школа..". „Населення повинно само одремонтувати школу, опалити, здобути необхідний інвентар, а головне удержувати цілком учителя (а иноли двох-троьх) і сторожа... Виходить по скромним підрахункам міліона два з ученика в місяць. А коли у селянина вчиться двох трьох дітей, то виходить другий продподаток. Ми зняли найменші числа: н аділі вони значно більші, треба адже взути, вдягнути, купитипідручники (нічого цього тепер в школі нема)".

ТОРГОВЛЯ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

В звязку з встановленням в совітській Росії нових ставок мита які досягають 50 проц. вартости товарів, що привозяться, константинопольські фірми одержали від своїх представників в Батумі телеґрами з пропозиціями припинити висилку товарів. Фактично торговля з Батумом припинилася цілком.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

